

Warszawa, 20 września 2023 r.

Pan
Grzegorz Puda
Minister Funduszy i Polityki Regionalnej,

Do wiadomości:
Pani
Elisa Ferreira
Komisarz UE ds. Polityki Regionalnej

Pani
Vera Jourova
Wiceprzewodnicząca KE, Komisarz UE ds. wartości i
przejrzystości

Pani
Hellena Dalli
Komisarz UE ds. równości

Pan
Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich

Pan
Tomasz Kot
Rzecznik Funduszy Europejskich
Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Komisja Europejska
Agencja Praw Podstawowych UE

P E T Y C J A

Szanowny Panie Ministrze,

jako przedstawiciele/przedstawicielki organizacji pozarządowych oraz innych zainteresowanych środowisk (m.in. rad rodziców, młodzieżowych rad), w szczególności prowadzących działalność na rzecz edukacji, włączenia społecznego, równości szans i niedyskryminacji, społeczeństwa obywatelskiego oraz zajmujących się monitorowaniem przestrzegania praw podstawowych

W N O S I M Y

o tymczasowe zawieszenie Ministerstwa Edukacji i Nauki (MEiN) jako Instytucji Pośredniczącej Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego na lata 2021-2027, a także Beneficjenta/Wnioskodawcy lub Partnera w projektach finansowanych z budżetu UE, do czasu implementacji działań naprawczych z zakresu wdrożenia zasad respektowania zapisów Traktatu o Unii Europejskiej oraz Karty Praw Podstawowych UE oraz zaprzestania naruszeń niniejszych regulacji.

Wniosek składamy w związku z jawnym naruszeniem przez Ministra Edukacji i Nauki Przemysława Czarnka zapisów Traktatu o Unii Europejskiej, Europejskiej Konwencji Praw Człowieka oraz Karty Praw Podstawowych UE, której respektowanie stanowi horyzontalny warunek podstawowy korzystania z funduszy Unii Europejskiej.

UZASADNIENIE

Ministerstwo Edukacji i Nauki (MEiN) nie może pełnić funkcji Instytucji Pośredniczącej oraz odpowiednio Beneficjenta / Wnioskodawcy lub Partnera w projektach finansowanych z funduszy unijnych w sytuacji nieprzestrzegania przez to Ministerstwo podstawowych wartości unijnych i zasad horyzontalnych (do czasu wdrożenia działań naprawczych).

Minister Edukacji i Nauki Przemysław Czarnek posługuje się w debacie publicznej wypowiedziami stojącymi w sprzeczności z wartościami wynikającymi z Traktatu o UE (m.in. art. 2) Karty Praw Podstawowych UE (dalej Karty) oraz Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, m.in. częstym, świadomym używaniem dehumanizującego zwrotu "ideologia LGBT" i jawnym wykluczaniem z dostępu do środków publicznych organizacji działających na rzecz osób LGBT+, którym jednocześnie zarzucał "seksualizację dzieci"¹². Przeciwstawiał również "tęczową młodzież" tej "normalnej", sugerując tym samym, że młodzież LGBT+ nie jest równa swoim heteronormatywnym rówieśnikom. Liczne homofobiczne wypowiedzi Ministra Czarnka wiążą się z działaniami resortu i podlegających mu instytucji (obecnie realizującym projekty niekonkurencyjne), m.in. w ramach naborów konkursowych skierowanych do organizacji pozarządowych (np. konkurs określany w mediach jako Willa plus, w którym znaczącą pulę środków przyznano organizacjom powiązanym politycznie, ideowo i personalnie z obozem rządzącym)^{3,4,5} oraz części konkursów ogłaszanych przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji^{6,7}. Minister podejmował też próby przeforsowania tzw. ustawy Lex Czarnek, ograniczającej współpracę szkół z niezależnymi organizacjami pozarządowymi oraz kompetencje organów prowadzących szkoły, co naruszałoby konstytucyjne zasady pomocniczości i decentralizacji, a także stałoby w sprzeczności z zapisami Karty (m.in. art. 14 ust. 3 oraz 24 w zakresie praw dziecka)^{8,9,10}. Nowelizacja została dwukrotnie zawetowana przez Prezydenta RP¹¹, wywołała jednak w szkołach efekt mrozący i utrudnia prowadzenie zajęć z edukacji równościowej, prawnej czy obywatelskiej oraz podejmowania inicjatyw ze strony młodych związanych np. z udziałem w strajkach klimatycznych. W resorcie przyjęto już drugie wydanie podręcznika do nauczania nowego przedmiotu *Historia i Teraźniejszość*: już jego pierwsze wydanie budziło liczne kontrowersje i ostatecznie większość szkół zrezygnowała ze stosowania go z uwagi na treści w nim zawarte^{12,13,14}. Przedmiot *Historia i Teraźniejszość* zastąpił do tej pory realizowany przedmiot o nazwie *Wiedza o Społeczeństwie* w liceach ogólnokształcących, technikach oraz branżowych szkołach I i II stopnia. Obecne zmiany wyznaczają cele związane z budowaniem silniejszej więzi z dziedzictwem narodowym i formowaniem ucznia zgodnie ze ściśle określoną aksjologią. Większość zagadnień

¹ Infor.pl: [Minister Czarnek: nie pozwolimy, by stowarzyszenia LGBT robiły dzieciom wodę z mózgu](#)

² Radio Maryja: [Min. Przemysław Czarnek: Ideologia LGBT jest szkodliwa także dla ludzi ze środowiska LGBT](#)

³ Bankier.pl: [Willa Plus NIK kontroluje resort Czarnka ws milionowych dotacji](#)

⁴ Oko.press: <https://oko.press/tag/willa-plus>

⁵ Onet.pl: [Willa Plus wyjaśnia o co chodzi w głośnej aferze wokół Ministra Czarnka](#)

⁶ Wyborcza.pl: [Miliony z Erasmusa dla instytucji związanych z wicedyrektorem](#)

⁷ Wyborcza.pl: [Polityczne naciski w państwowej fundacji edukacyjnej FRSE? PROM: "Odcina się nas od pieniędzy"](#)

⁸ Radio Maryja: [Min. P.Czarnek - opozycja jest przedstawicielem genderowskich rewolucjonistów](#)

⁹ SOS Edukacja: [Komisja Rady Europy z polskimi organizacjami o Lex Czarnek](#)

¹⁰ SOS Edukacja: [Apel do parlamentarzystów o zatrzymanie prac nad Lex Czarnek i Lex Wójcik](#)

¹¹ Rzeczpospolita: [Andrzej Duda zawetował Lex Czarnek 2.0](#)

¹² Radio Maryja: [Czarnek - jesteście na froncie kulturowej wojny o człowieka, jeśli tego nie zrozumieni, jeśli się poddamy to tę wojnę przegramy](#)

¹³ Gazeta Wyborcza: [Hity HiT-u. Ranking "najlepszych" cytatów z drugiej części podręcznika władzy](#)

¹⁴ Gazeta Wyborcza: [25 hitów HiT-u. Ranking najlepszych cytatów ze słynnego podręcznika](#)

przedmiotu ma na celu zwiększenie wątków dotyczących Kościoła oraz perspektywy religii w historii Polski i świata. Zmieniono także podstawy programowe w pozostałych typach szkół.

Minister Przemysław Czarnek zapowiedział m.in. obcięcie funduszy państwowych dla Instytutu Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, w którym pracuje prof. Barbara Engelking po jej wypowiedzi w TVN24¹⁵ odnoszącej się do postawy Polaków w trakcie Holokaustu. Minister zapowiedział, że rząd nie ma obowiązku finansowania "działań szkodzących Polsce"¹⁶ i faktycznie, Instytut środków nie otrzymał^{17,18}. Stanowisko w tej sprawie zajęła m.in. Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich¹⁹; odniosła się do niej też - po spotkaniu z Ministrem Przemysławem Czarnekem - delegacja Komisji Kultury i Edukacji Parlamentu Europejskiego²⁰.

Istnieją poważne przesłanki, by się spodziewać się, że MEiN jako Instytucja Pośrednicząca nie będzie stać na straży wartości unijnych takich jak wolność, równość czy niedyskryminacja.

Szanowny Panie Ministrze, Instytucje Zarządzające w programach unijnych powierzają część swoich kompetencji Instytucjom Pośredniczącym, zatem MEiN jako Instytucja Pośrednicząca ma realny wpływ na przygotowanie i zarządzanie programem. W ramach przejęcia części zadań Instytucji Zarządzającej, MEiN może być odpowiedzialne m.in. za przygotowanie procedur i kryteriów wyboru projektów, ocenę i monitorowanie postępów w realizacji projektów, a także wspieranie i organizację pracy Komitetu Monitorującego. Do zadań MEiN jako Instytucji Pośredniczącej należy wreszcie certyfikacja poniesionych przez beneficjentów wydatków, w tym badanie ich prawidłowości i zgodności z prawem krajowym i unijnym.

Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej stała się prawnie wiążąca dla UE w grudniu 2009 r. wraz z wejściem w życie Traktatu z Lizbony i obecnie ma taką samą moc prawną jak Traktaty UE. Poszanowanie praw podstawowych zapisanych w Karcie stanowi zatem zobowiązanie prawne dla instytucji, organów i jednostek organizacyjnych UE we wszystkich ich działaniach oraz dla państw członkowskich UE w zakresie, w jakim stosują one prawo Unii.

W kontekście wdrażania europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych wszystkie działania państw członkowskich podejmowane w celu wykonania mających zastosowanie przepisów, wchodzą w zakres stosowania prawa Unii. Karta ma zastosowanie do wszystkich beneficjentów europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, którym to beneficjentom – niezależnie od ich formy prawnej – na podstawie środka przyjętego przez państwo członkowskie powierzono odpowiedzialność za wykonywanie usług użyteczności publicznej pod kontrolą państwa i którzy w tym celu dysponują uprawnieniami wykraczającymi poza normy obowiązujące w stosunkach między jednostkami. Zapisy te wynikają wprost z opracowanych przez Komisję Europejską "Wytycznych dot. zapewnienia poszanowania Karty Unii Europejskiej przy wdrażaniu europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych"(2016/C 269/01).

W związku z naruszeniami przez Ministerstwo Edukacji i Nauki, reprezentowanego przez Ministra Przemysława Czarnka

- **art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej**²¹ tj. *Unia opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Wartości te są*

¹⁵ Wprost: [Burza po wypowiedzi prof. Barbary Engelking zareagował dyrektor Jad Waszem](#)

¹⁶ Onet.pl: [21 maja 2023. Jej słowa oburzyły polski rząd. "Nie żałuję, planuję pozwać ministra edukacji"](#)

¹⁷ Rzeczpospolita: [Wszyscy dostali podwyżki, oni nie. MEiN ukarał za słowa prof. Engelking?](#)

¹⁸ Radio Tok FM: [Nagonka Czarnka na PAN jak "Moczar w marcu '68". "To danie firmowe PiS"](#)

¹⁹ [Stanowisko KRASP](#)

²⁰ Oko.press: <https://oko.press/delegacja-euoparlament-czarnek-swirski>

²¹ Traktat o Unii Europejskiej - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex%3A12012M%2FTXT>

wspólne Państwom Członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz na równości kobiet i mężczyzn;

- **art.14 Europejskiej Konwencji o Prawach Człowieka²² dot. zakazu dyskryminacji:** *“Korzystanie z praw i wolności wymienionych w niniejszej Konwencji powinno być zapewnione bez dyskryminacji wynikającej z takich powodów jak płeć, rasa, kolor skóry, język, religia, przekonania polityczne i inne, pochodzenie narodowe lub społeczne, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie bądź z jakichkolwiek innych przyczyn”;*
- **art. 2. Protokołu dodatkowego do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności dot. prawa do nauki:** *Nikt nie może być pozbawiony prawa do nauki. Wykonując swoje funkcje w dziedzinie wychowania i nauczania, Państwo uznaje prawo rodziców do zapewnienia tego wychowania i nauczania zgodnie z ich własnymi przekonaniem i filozoficznymi;*
- **horyzontalnego warunku podstawowego**, o którym mowa w art. 15 i Załączniku III do Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy [...]²³, tj. **respektowania Karty UE²⁴** w następującym zakresie:
 - Artykuł 11 ust.1. Karty UE, Wolność wypowiedzi i informacji: Każdy ma prawo do wolności wypowiedzi. Prawo to obejmuje wolność posiadania poglądów oraz otrzymywania i przekazywania informacji i idei bez ingerencji władz publicznych i bez względu na granice państwowe;
 - Art. 13, Karty UE, Wolność sztuki i nauki: Sztuka i badania naukowe są wolne od ograniczeń. Wolność akademicka jest szanowana;
 - Artykuł 14 ust. 3. Karty UE w zakresie poszanowania zasad demokratycznych i prawa rodziców do zapewnienia wychowania i nauczania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem i filozoficznymi i pedagogicznymi są szanowane, zgodnie z ustawami krajowymi regulującymi korzystanie z tej wolności i tego prawa;
 - Art. 20 Karty UE w zakresie równości wobec prawa: Wszyscy są równi wobec prawa;
 - Artykuł 21 ust.1. Karty UE w zakresie niedyskryminacji: Zakazana jest wszelka dyskryminacja w szczególności ze względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną;
 - Artykuł 22 Karty UE w zakresie poszanowania różnorodności kulturowej i religijnej;
 - Artykuł 24 Karty UE w zakresie prawa dziecka:

²² Europejska Konwencja Praw Człowieka- https://www.echr.coe.int/documents/convention_pol.pdf

²³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL/?uri=CELEX:32021R1060>

²⁴ Karta Praw Podstawowych UE - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>

1. Dzieci mają prawo do takiej ochrony i opieki, jaka jest konieczna dla ich dobra. Mogą one swobodnie wyrażać swoje poglądy. Poglądy te są brane pod uwagę w sprawach, które ich dotyczą stosownie do ich wieku i stopnia dojrzałości.
2. We wszystkich działaniach dotyczących dzieci, zarówno podejmowanych przez władze publiczne, jak i instytucje prywatne, należy przede wszystkim uwzględnić najlepszy interes dziecka;

widzimy ryzyko uznania za niekwalifikowalne ogromnych kwoty pieniędzy oraz w konsekwencji brak możliwości certyfikowania ich przez Komisję Europejską, m.in. zgodnie z zapisami motywu 21 ww. Rozporządzenia ogólnego, który wskazuje, że *gdy wspomniane warunki nie zostaną spełnione, wydatki dotyczące operacji wdrażanych w ramach danych celów szczegółowych nie powinny być refundowane przez Komisję* (art. 15 ust. 5 Rozporządzenia ogólnego).

Mając na względzie powyższe stwierdzamy, że obecne kierownictwo resortu edukacji nie daje należytej gwarancji wywiązywania przez MEiN z zadań Instytucji Pośredniczącej. Opierając się na dotychczasowych działaniach i wypowiedziach przedstawicieli/-ek Ministerstwa Edukacji i Nauki, uznajemy za uzasadniony wniosek o tymczasowe zawieszenie Ministerstwa Edukacji i Nauki jako Instytucji Pośredniczącej, a także jako Beneficjenta/Wnioskodawcy lub Partnera w projektach finansowanych z budżetu UE - do czasu implementacji działań naprawczych z zakresu wdrożenia zasad respektowania zapisów Traktatu o Unii Europejskiej oraz Karty Praw Podstawowych UE i zaprzestanie dalszych naruszeń.

Z uwagi na to, iż MEiN zaplanował do końca 2023 roku aż 24 naborów na znaczącą kwotę alokacji z programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego na 2021-2027 (obecnie kwota przekracza już 700 mln złotych!) wnosimy o niezwłoczne rozpatrzenie niniejszego wniosku.

Z poważaniem,

Koalicja na Rzecz Równych Praw "Equality Watch"

zrzeszająca obecnie 15 przedstawicieli/-ek organizacji pozarządowych w komitetach monitorujących fundusze europejskie dla Polski

Atlas Nienawiści

Federacja Znaki Równości

Fundacja Varia Poznania

Fundacja Wiara i Tęcza

Fundacja Akceptacja

Marsz Równości w Rzeszowie

Stowarzyszenie Fabryka Równości

Stowarzyszenie Instytut Równości

Stowarzyszenie Kampania Przeciw Homofobii

Stowarzyszenie Lambda Szczecin

Stowarzyszenie Marsz Równości Lublin

Stowarzyszenie My, Rodzice

Stowarzyszenie Tęczówka

Sygnatariusze petycji:

Stowarzyszenie Dziennikarzy Rzeczypospolitej Polskiej

Inicjatywa nauczycielska Protest z Wykrzyknikiem
Fundacja MY Pacjenci
Kogitorium
Helsińska Fundacja Praw Człowieka

Dane kontaktowe do grupy inicjatywnej niniejszej petycji:

Przedstawicielki NGOs w Komitecie monitorującym program FE dla Rozwoju Społecznego na lata 2021-2027:

- Justyna Nakielska, +48 794 152 001, jnakielska@kph.org
- Iwona Janicka, tel. +48 785 836 613, kontakt@iwonajanicka.pl